

Att vitalisera kommunfullmäktige och att styra med mål

Kommunfullmäktige i Motala beslöt 1998 att införa en ny politisk organisation. Fem beredningar inrättades i fullmäktige. Däremot avvecklades aldrig, som i flera andra kommuner både i Sverige och i Norge, de olika facknämnderna. Bland de mål som uppgavs för reformen fanns en önskan att "vitalisera fullmäktigearbetet". Därmed ordnade Motala kommun in sig en rad av kommuner där man uppfattat att kommunfullmäktige förlorat vitalitet och inflytande som man menade tidigare hade funnits och som nu borde återuppväckas. Nya arbetsformer, gärna med en organisation där ledamöterna delas in i mer eller mindre tematiska utskott eller beredningsgrupper, tänktes vara metoden. Eftersom inrättandet av fullmäktigeutskotten inte kombinerades med en nedläggning av facknämnder kom vitaliseringsmotivet att dominera. I andra kommuner har avsektorisering, helhetssyn och strategiskt beslutsfattandet varit mål som lyfts fram.

Motalareformen studeras av Leif Jonsson, verksam vid Arbetslivsinstitutet och vid Linköpings Universitet. Reformens tillblivelse och genomförande beskrivs som ett samspel mellan drivkrafter till förändring och institutionell tröghet. Författaren konstaterar att det politiska arbetet i kommunerna i hög grad är institutionaliserat och trögrörligt. Detta är en intressant iakttagelse. Man kan ställa sig frågan, om det kan vara så, att i den offentliga sektorn i Sverige är vi betydligt mer redo att fatta beslut som till och med radikalt kan förändra organisationen av förvaltningen, än beslut som i ganska liten utsträckning förändrar reglerna för det politiska spelet. Det kanske är provokativt och orättvist, men man skulle kunna jämföra de stora privatiseringsreformerna av statlig och kommunal affärsverksamhet med demokratiutredningen, vars mest påtagliga resultat i kommunerna blev möjligheten att införa medborgarförslag!

Under de senaste decennierna har idén om målstyrning slagit igenom på bred front i kommunerna i alla de nordiska länderna. Det är svårt att föreställa sig att

någon ledande kommunföreträdare på en uttrycklig fråga om kommunen använder sig av målstyrning idag skulle svara nej. Samtidigt kan det vara stora variationer i hur man tillämpar modellen, och det kan kanske också synas märkligt med den massiva uppslutningen kring en teknik som en del hävdar är omöjlig att tillämpa. De tre danska forskarna Niels Ejersbo, Peter Hansen och Olaf Rieper redovisar i sitt bidrag en jämförande studie av genomförandet av målstyrning i danska, norska och svenska kommuner.

Ejersbo och hans medförfattare konstaterar bland annat att initieringen av målstyrningsreformer i kommunerna och den lokala anpassningen har varit markanta fall av toppstyrning. Införandet av målstyrningssystemen har skriver de "nästan uteslutande varit en sak för den absoluta politiska och administrativa toppen." Detta medför att det längre ned i den politiska hierarkin finns ett motstånd. Det finns politiker som menar att styrningsredskapet står i direkt motsättning till kärnan i det att vara lokalpolitiker.

Med detta nummer tar Kommunal Ekonomi och Politik sommarlov, och vi i redaktionen önskar alla våra läsare och författare en trevlig sommar. Till hösten lovar vi att vi är tillbaka med fler spännande rapporter från den kommunalvetenskapliga fronten.

Henry Bäck och Björn Brorström